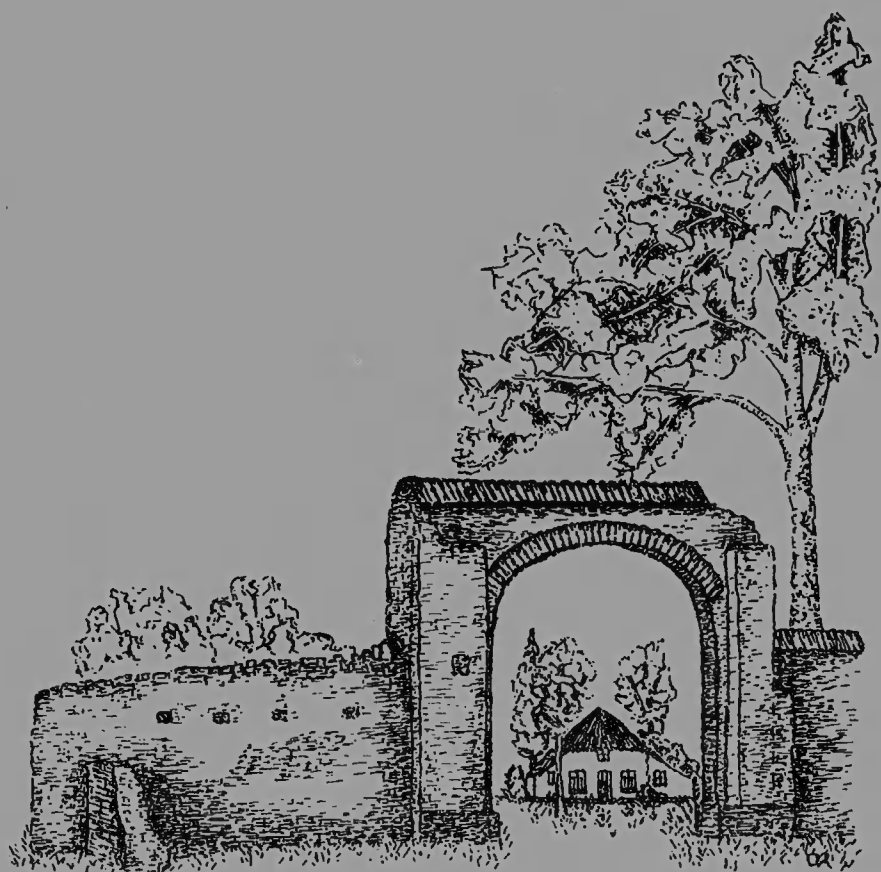

2000

Jg 14-2

2000
Merk

d'n Myerlese Koerier

14de Jaargang nr. 2 november 2000¹

Uitgave van de leden van de Heemkundekring Myerle

Redactie:

Marieke van de Konijnenberg

Guusje Sanders

Rinie Weijts

Redactie-adres:

Mevrouw A. Berkers-Romonesco

Burgemeester van Lokvenstraat 135

5731 LT MIERLO

Telefoonnr. 0492-664118

¹ Door het verschijnen van het boek "De oudste Heren van Mierlo" is koerier nr. 1 vervallen

INHOUDSOPGAVE

VAN DE VOORZITTER	3
DE MEIBOOM	9
KERK EN KERKKLOKKEN MIERLO-HOUT	14
HISTORISCHE BESCHRIJVING MIERLO KERSENDORP	21
ALCOHOLGEBRUIK DORPSFEESTEN EN HERBERGBEZOEK	26
(VAN) MIERLO IN STRAATNAMEN	40
SCHELDNAMEN VOOR MIERLONAREN	47
MUNTVONDSTEN MIERLO EN OMGEVING	49

VAN DE VOORZITTER

Met genoeg kijk ik terug naar het afgelopen jaar en mijn gedachten staan dan heel even stil bij verschillende activiteiten door onze vereniging georganiseerd. Ik denk hierbij o.a. aan de lezingen, divers van onderwerp. Vele leden vonden het interessant en boeiend als de sprekers hen "mee terug namen" in de tijd. Na afloop keerde men tevreden huiswaarts met de opgedane historische wetenswaardigheden. Ook voor het komende winterseizoen hebben wij weer thema's op de agenda die uw bezoek meer dan waard zijn. U bent hierbij al uitgenodigd.

Natuurlijk denk ik ook terug aan de mega-organisatie op Koninginnedag. Onze vereniging organiseerde samen met de tentoonstellingscommissie van de bibliotheek en het plaatselijke Oranje Comité een zeer geslaagd koninginfeest. Een lange voorbereiding en een goede samenwerking van de verschillende disciplines resulteerde in een perfecte expositie en een groots dorpsfeest. Het thema was "2000 jaar leven, wonen en werken in Mierlo". Na het afsluiten van de vorige eeuw en het ingaan van het nieuwe millennium was dit een zeer goed gekozen item. De expositie leidde ons in grote stappen door de afgelopen 2000 jaar. Zo stonden wij even stil in de préhistorie en de Romeinse tijd. Via de vroege en late middeleeuwen kwamen we in grootmoeders tijd. Ook de jaren zestig herleefde bij het aanschouwen van een heuse "Bruinzeelkeuken" compleet ingericht met attributen uit die tijd. De rode draad was "water". Zo konden ongeveer 1 400 bezoekers zien hoe de Mierlonaren aan water kwamen. Water, uit het

langsstromende riviertje, uit een Romeinse waterput of het meest verse en frisse water dat heden door een plaatselijk bedrijf op het "Oudven" wordt opgepompt.

Hierbij wil ik iedereen, die in welke vorm dan ook heeft bijgedragen aan het slagen van deze expositie, bedanken. Mensen het was geweldig zonder jullie hulp was het nooit gelukt.

Uniek voor Mierlo en verre omgeving was het binnen-marcheren van een echt Romeins legioen. Verkleed in eigengemaakte en authentieke kleding compleet met uitrusting, gaven zij verschillende demonstraties. Bij de kerk werden zelfs demonstraties gegeven hoe men van "been" gebruiksvoorwerpen kon maken. Liefhebbers mochten desgewenst zelfgemaakte Romeinse linzensoep proeven.

Op het gemeentehuisplein heeft onze vereniging een eerste aanzet gegeven om een eeuwenoude traditie in Mierlo nieuw leven in te blazen. Door het oprichten van een mooi, in de kleuren blauw, wit en rood, geschilderde meiboom gaven wij de "voorzet" van een jaarlijks terugkerend dorps-gebeuren. De boom waar bovenin drie ringen de jeugd, middelbare leeftijd en de ouderdom symboliseren werd door onze leden rijkelijk versierd met dennengroen en veel kleurige linten. De meiboom symboliseert de overgang van het voorbije millennium en het aanbreken van het nieuwe. Ook staat de meiboom voor het ontstaan en afsterven van het menselijk leven. Jong en oud zijn hierbij betrokken. Het afsluiten van een oude oogst op het land en het afroepen van een nog gunstigere oogst in het nieuwe jaar stond centraal bij onze voorouders. De meiboom wordt ook gezien als het

symbool van: goed en kwaad, goede en slechte tijden, verbroedering, eensgezindheid, gemeenschapsband en saamhorigheid, jeugd en ouderdom.

Door juist te kiezen voor de jeugd, die tenslotte toch de toekomst heeft, heeft onze vereniging gedacht er goed aan te doen om contact te zoeken met de plaatselijke Scouting-vereniging. Ons verzoek aan hen was duidelijk:

- a) wil de Scouting het komende jaar (2001) samen met de Heemkundekring de organisatie op zich nemen om door het oprichten van de Meiboom symbolisch de eeuwenoude traditie weer nieuw leven in te blazen? En,
- b) wil de jeugd van de Scouting Mierlo het voortouw nemen om samen met ons een eerste aanzet te geven in een nieuw jaar?

Het antwoord was even duidelijk: ja

Een groot aantal kinderen uit de Mierlose gemeenschap die samen een Meiboom planten als symbool van verbroedering, van eensgezindheid en die zich samen bezinnen op een nieuwe toekomst, dat is het ideaal dat onze vereniging graag uitdraagt en samen met hen aan mee wil werken.

Volgens plan zullen wij volgend jaar weer een andere vereniging vragen om samen met ons de traditie voort te zetten. Afgelopen jaar hebben wij het gemeentewapen aan de Meiboom bevestigd. Dit jaar zullen wij, volgens plan, het logo van onze vereniging en van de scouting toevoegen.

Als alles naar verwachting verloopt zullen wij ieder jaar een andere vereniging verzoeken om de traditie voort te zetten en daarbij hun schild aan de meiboom hangen. Over een groot aantal jaren kunnen wij genieten van een meiboom, rijk versierd met schilden van alle verenigingen die de eenheid en gemeenschapszin van Mierlo symboliseren.

Ook werd afgelopen jaar de Mierlose Taaltoets weer gehouden. Vele leden tellen erop om deze jaarlijkse toets mee te maken. Tijdens een informeel en gezellig samenzijn wordt er aan de hand van enkele vragen en opgaven de Mierlose taal getoetst. Telkens opnieuw blijkt dat er van een Mierlo's woord meer varianten bestaan dan gedacht. Zo biedt de Mierlose taaltoets behalve "gezelligheid" ook nog "leerzaamheid".

Met de jaarlijkse excursie gingen wij dit jaar voor de eerste keer gezamenlijk met een autobus op stap. Door sponsoring van 'n lid en tevens plaatselijk makelaar, waren wij financieel in staat er iets extra's van te maken. Met een volle bus enthousiaste leden hebben wij er een fijne en gezellige dag van gemaakt. De vele historische plekjes in Bergen op Zoom en de Biesbosch leken bij de goed gehumeurde deelnemers nog mooier en nog zonniger dan ze al waren. Sponsor bedankt.

Groot was de historische sprong die een van onze leden maakte met het uitbrengen van het boek "De oudste Heren van Mierlo". Er kwamen reacties binnen dat het boek moeilijk te lezen was. Andere reacties spraken dit juist tegen en maakten melding dat er juist een goed en historisch

onderzoek aan voorafging en hiermede de vermoedens van andere genealogen werden bevestigd.

Maar het is niet allemaal "rozengeur en manenschijn". "Het gaat niet altijd van een leien dakje". Of om nog maar een variant te noemen, "het gaat niet altijd zoals wij het graag zouden wensen".

Deze kreten zijn niet zomaar enkele niets betekenende kreten, het zijn mijnerzijds noodkreten om aan te geven hoe groot mijn probleem is om de voor u liggende "Myerlese koerier" te laten verschijnen. Zonder uw hulp en zonder uw bijdrage van kopij zou het wel eens de laatste koerier kunnen zijn die onze vereniging uitbrengt.

Het is en blijft moeilijk en bijna onmogelijk om de Myerlese Koerier te vullen met gevarieerde artikeltjes van allerlei onderzoeken, wetenswaardigheden en verslagen van eigen werkgroepen. Vullen met een agenda of van her en der vergaarde snippers (dus kopieerwerk) enkel en alleen om "maar weer vol" te zijn, is duidelijk niet onze doelstelling.

Gelukkig heeft de oproep in de vorige koerier er toe geleid dat de redactie drie artikelen kreeg toegestuurd met verzoek om plaatsing in onze koerier. Bravo !! Graag maak ik u attent op hun bijdrage en verzoek u vriendelijk om ook eens een bijdrage in te leveren. Ieder eigen artikel, liedje, vers of verhaal hoe klein ook, is welkom.

Schroomt u omdat uw schrijverskwaliteiten niet zijn zoals van vele bekende Nederlandse auteurs, dan ben ik er haast van overtuigd dat mijn vermoeden, van een laatste koerier,

op waarheid berust. Met eer en geweten haalt de redactie bijna alle fouten uit de aangeleverde kopij, dus ook uit de uwe.

Vaak heb ik op vergaderingen, lezingen en bijeenkomsten gezegd: ik kan niets alleen. Maar samen kunnen wij alles. En samen kunnen wij hopelijk toch wel een koerier van ongeveer 36 pagina's uitbrengen.

De redactie, normaal bestaande uit drie personen, heeft deze koerier met z'n tweeën verzorgd. Redactielid Marieke van de Konijnenberg misten wij omdat zij in het Dijkzigt-ziekenhuis te Rotterdam was opgenomen. Gelukkig gaat alles weer naar wens en hopen wij dat zij er de volgende keer weer bij zal zijn.

Uw voorzitter,

R. Weijts.

DE MEIBOOM

Vandaag bijna Mei... groeimaand... bloeimaand.

De juiste betekenis van Mei kennen we niet, misschien komt het van de god Maius, of de Romeinse Maia, godin van de aarde en de vruchtbaarheid.

In het verre verleden was de mens afhankelijk van de groeikracht in de natuur. Het uitblijven van warmte en regen leidde onmiddellijk tot honger en armoede. Om de natuurkrachten en de goden gunstig te stemmen en daardoor groeikracht en vruchtbaarheid af te dwingen, verrichtte de mens bepaalde rituelen. Tot zo'n vruchtbaarheidsritueel kan het planten van de Meiboom gezien worden. Waarom een boom? Omdat het één van de indrukwekkendste uitingen van die vernieuwing in de natuur is, die, na een seizoen van schijnbare nutteloosheid, plotseling weer tot leven komt. Hij toont zich in deze tijd van het jaar op zijn mooist, zo was hij en zo is hij, een symbool van steeds weer oplevende groeikracht, van vruchtbaarheid en nieuw leven.

Het meifeest is een van de oudste volksfeesten die wij kennen, onze verre voorouders vierden dan de komst van de zomer. Ze zongen en dansten het nieuwe seizoen uitbundig tegemoet, als een verwelkoming aan de natuur.

Op velden en in de heuvels werden vreugdevuren aangestoken, het waren tevens schoonmaakvuren om al het oude te verbranden en achter hen te laten. Het meifeest werd in de meeste Germaanse landen gevierd en het planten van de Meiboom was zowel in de noordelijke

als de zuidelijke Nederlanden op vele plaatsen een goed gebruik.

De plaatselijke overheden waren zeer vereerd en betaalden er zelfs vaak voor om een Meiboom ter hunne ere te zien oprichten.

Het van oorsprong heidens feest kreeg al tijdens de middeleeuwen steeds meer een christelijk karakter. Voor de katholieken werd Mei de maand van de Mariaverering. Aan haar werden de Meifeesten steeds vaker opgedragen. Ook de Meiboom werd ter hare ere opgericht. En werd als symbool van nieuw leven meegedragen in processies.

In de 16de eeuw werd de Meiboom ook een symbool van de liefde, en werden er weer nieuwe tradities toegevoegd aan de viering van de Meifeesten. In de vooravond van de eerste Mei werd de boom door huwbare jonggezellen in het bos gehaald of geroofd en werd versierd door huwbare meisjes. De boom werd voortdurend bewaakt, want jongens uit naburige dorpen lagen op de loer om hem te roven. De Meiboom werd opgesteld op dorps- of kerkplein, en versierd met groen, linten, bloemen van papier, vruchten, vlaggen, gildenwapens, gemeentewapens enz. De boom heeft een zwevende driekroon, die ook wel tiara wordt genoemd. U ziet: drie ringen die met elkaar verbonden zijn. De kleinste ring, boven, staat voor de jeugd, de middelste voor de

huwbare leeftijd en de grootste voor de ouderdom.

Het begrip Mei en boom kende vele tradities. Om er enkele te noemen:

- De boeren hielden Meivaarten door hun velden voor een goede oogst.
- Ieder jaar opnieuw werd in de maand mei huizen en land gehuurd, personeel ontslagen en in dienst genomen, dit noemden ze het “Meihouden”.
- Verliefde jonge mannen plaatsten in de nacht van 1 mei een berkentak, genaamd “de Liefdesmei” bij het huis van hun uitverkorene.
- Het kiezen van een Meikoning en Koningin.

Maar ook nu nog kennen we gebruiken en begrippen die daaruit voortkomen.

- Denken we aan de levensbomen die de bovenlichten van voordeuren en oude merklappen sieren.
- En heel bekend is het plaatsen van de Mei als het hoogste punt is bereikt op een huis in aanbouw.

In de ons omringende landen en ook in ons eigen Limburg worden al sedert lange tijd weer Meibomen opgericht, soms heel eenvoudig, soms erg uitbundig versierd en hebben zo een vaste plaats in de gemeenschap gekregen. Met het plaatsen van deze Meiboom willen ook wij deze oude traditie in ere herstellen.

Wij vonden dit een taak voor onze Heemkundekring en samen met de gemeente is het ons gelukt dit te realiseren.

De gemeente heeft ons niet alleen financieel maar ook daadwerkelijk ondersteund.

Er is gekozen voor een Meiboom die we ieder jaar voorzien van een nieuwe boom in de top en op de vooravond van 1 mei opnieuw zullen oprichten.

Wij willen met deze Meiboom een link leggen met een belangrijk gegeven uit het voorbije millennium, om niemand de symboliek te laten vergeten en de betekenis hiervan: nieuw leven, een nieuw begin, telkens weer. Zo deden dat onze voorouders, zo doen wij dit nu weer aan het begin van een nieuw millennium, als symbool van eensgezindheid, van saamhorigheid in onze leefgemeenschap Mierlo.

Mag ik nu mevrouw Jacobs Aarts, onze burgemeester, verzoeken om het wapen te onthullen, waarvan wij hopen dat het nog heel lang het wapen mag zijn van ons zelfstandig Mierlo.

29 april 2000
Annie Berkers -Romonesco

KERK en KERKKLOKKEN MIERLO-HOUT

Het is bekend dat er anno 1531 in 't "Domus Apostolorum" (Apostelhuis) te Mierlo-Hout een kapel was. Hier werd alle dagen een H. Mis gelezen. Willem Stappart, Nicolaas Paulus van Glabbeeck, Johannes van Kesel en Mr. Jan Jansen/Haubraken en anderen werden genoemd als rector van het Apostelhuis.

Ook was er vóór 1648 een Agathakapel. Sinds onheuglijke tijden werd de kapel door een rector bediend. Enkele namen: Wilhelm Laurens van der Sprange, Hendrick Sprengers, Henricus Peters, Hendrik van den Eijnden, Adam Joosten, Paulus Arnoldi e.a. De kapel was in 1608 in een vervallen staat, zowel binnen als buiten was er groot verval en achterstallig onderhoud. Vaak had men gedacht om de kapel af te breken of weer opnieuw op te knappen, maar door allerlei omstandigheden en geldgebrek was er van beide nog niets gekomen. Bij de visitatie in 1648 was de kapel weg. Wanneer de laatste H. Mis werd opgedragen en de kapel werd gesloopt is niet bekend.

Op 1 september 1884 werd er in de pas opgerichte noodkerk, door pastoor Elsen gesticht, weer een H. Mis opgedragen. Sinds de 17de eeuw was dit niet meer gebeurd. Deze noodkerk werd in 1884 al snel vervangen door een groot en modern "Godshuis" in neo-gotische stijl. Op 5 juli 1897 consacreerde Mgr. W. v.d. Ven, bisschop van 's-Hertogenbosch, de nu nog bestaande kerk. De parochie "Mierlo-Hout" telde bij de oprichting 955 zielen.

In september 1909 was er groot feest in de Mierlo-Houtse Sint Luciaparochie. Bouwpastoor Nicolaas Elsen vierde samen met zijn parochianen zijn 25-jarig jubileum als pastoor in het "Houtse". Ook de parochie, die hij tot 1917 bestuurde, bestond 25 jaar. Door de gemeenschap werd hem een grootschalig feestprogramma aangeboden. Het hele dorp, maar vooral de pastorie, werd voor deze gelegenheid erg mooi versierd.

Het feest begon met een plechtige H. Mis van dankzegging opgedragen door de jubilaris en geassisteerd door pastoor De Winter uit Mierlo. Pater Raaijmakers, oud-directeur van "Sparrendaal", hield tijdens de viering een feestpreek. Alle kerkgangers werden tot in het diepst van hun hart getroffen door de aangrijpende predikatie. Vaak gaf de pater op een duidelijke en aangrijpende manier tekst en uitleg over het verleden en het grote belang van dit eerste jubileum van de zo fel begeerde eigen parochiekerk. Om half twaalf begon de zeer druk bezochte en feestelijke receptie. Alle parochianen en de vele vertegenwoordigers uit de kerkgemeenschap en verenigingsleven kwamen hem persoonlijk hun welgemeende gelukwensen overbrengen. Ook mocht pastoor Elsen vele schriftelijke gelukwensen en telegrammen ontvangen.

In de middag was er een optocht door het dorp. Ieder van de toeschouwers had grote lof voor deze spontaan door het "volk" georganiseerde praalstoet die onder leiding stond van Jos Smulders.

De jubilerende pastoor Elsen werd daags voor zijn feest al aangenaam verrast toen hij de drie torenklokken die hem

cadeau waren gedaan officieel mocht inluiden. Als extra cadeau kreeg hij ook nog twee stel altaarbellen, twee altaarschellen en een geschilderd portret van hemzelf aangeboden.

De klokken, die respectievelijk een doorsnede aan de mond hadden van 106, 84 en 71 centimeter, werden door de Aarle-Rixtelse klokkenfabrikant Petit en Fritsen geleverd. Zij hadden de tonen fis, dis en cis. In 1943 werden deze klokken door de Duitsers en Hitlertrawanten geroofd. Lange tijd hebben de Houtenaren het zonder klokken moeten stellen. Uit deze tijd ook het volgende waargebeurde verhaal.

In de oorlogstijd werd er een spertijd ingesteld. Na deze tijd (22.00 uur) mochten de bewoners niet meer zonder vergunning op straat vertoeven. Na verloop van tijd werd met deze regeling steeds meer een loopje genomen. Zo kwam het regelmatig voor dat de bevolking zich na spertijd toch op straat bevond. Kort na het roven van de klokken, waarbij ook het Angelusklokje werd meegenomen, waren er mensen in "de woningbouw" op straat. Een van hen was de 34-jarige Marinus van Asseldonk. Hij was een nuchter en kalm persoon. Plotseling zag men dat er landwachters aankwamen en ieder die op straat was moest zich bij hen legitimeren. Omdat niemand dit wilde "schoten de mensen als hazen" bij Mieke van de Kimmenade en bij anderen achter het huis om zich te verschuilen. Er waren er zelfs die bij Mieke onder het bed waren gekropen. Allen waren bang dat zij beboet zouden worden en in het uiterste geval kon men zelfs gearresteerd worden. Marinus liep daar en was juist te laat om te ontsnappen en werd dan ook prompt door

de landwachters aangesproken. Met een bitse stem vroegen ze aan hem: "Hoe laat is het?" "Ik weet 't nie krek" antwoordde Marinus heel rustig. "Want sinds da gullie hier de klokke het weggehaald, wete waai 't nie goed mir". Het voorval had geen ernstige gevolgen. De landwachters vloekten een keer en gingen verder. Ook Marinus ging snel naar huis.

NIEUWE KLOKKEN

Op zaterdag 10 december 1949 was het opnieuw feest in de Mierlo-Houtse Sint Luciaparochie. Om half vier werden, met een feestelijke optocht, de nieuwe klokken vanaf de parochiegrens bij Houthandel Raymakers aan de Mierloseweg afgehaald. Alle bewoners langs de route hadden de vlag uitgehangen.

De feeststoet was als volgt samengesteld: Gilde Sint Anthonius met herauten te paard liepen met het vaandel voorop. De verkenneren gekleed in uniform, het Jongensgilde, Turnvereniging "H.T. '35", voetbalclub Mierlo-Hout, Kajotters, Jonge boerinnen, Jonge boerenstand, Fanfare "Unitas" met gepaste muziek, Gidsen, Welpen, Gemeentebestuur, vele in wit geklede bruidjes gevolgd door het kerkbestuur, waarna de wagen met de nieuwe kerkklokken, die door een verlaatte Sint Nicolaas en een aantal bruidjes werden omarmd. Zangvereniging "Sint Cecilia", Sint Vincentius vereniging, Sint Elisabeth-vereniging, de besturen van het Rooms Katholiek Kerkkoor, K.A.B. met afdelingen, Boerenbond, Boerinnenbond en nog enkele andere verenigingen sloten de stoet.

Na de feestelijke intocht en het Lof werden de klokken door Deken Van der Hagen ingewijd. Aan de belangstellenden gaf hij een verklaring en betekenis van het wijdingsceremonieel.

De naam van de zwaarste en grootste klok was "Lucia" 1 700 kg zwaar, "patrones van de parochie". Hierop stond geschreven: "uit naam van de parochie, die aan Sint Lucia is toegewijd, heb ik 13 december 1949 de taak op mij genomen, God te loven, de levenden te roepen, de doden te bewenen". De klok had toonaard "D".

De tweede klok, 1 000 kg zwaar en met toonaard "F", kreeg de naam "Nicolaas Pius" naar de stichter van de parochie pastoor Nicolaas Elsen en de huidige pastoor Pius van de Spijker.

De derde klok, de Angelusklok wegende 700 kg. met toonaard "G", kreeg de naam "Maria" met het opschrift "Ik verkondig u ene grote vreugde, dat voor u geboren is de Zaligmaker, die is Christus de Heer".

Deken Van der Hagen spoorde de parochianen aan om bij het horen van de klanken in grote getale gehoor te geven aan de "oproep der klokken". Hij hoopte dat zij niet alleen op zondag maar ook op door de weekse dagen in grote getale naar de kerk zouden komen.

*Het wijden van de nieuwe klokken in 1949 door
deken v.d. Hagen*

Pastoor Pius van de Spijker geassisteerd door de beide kapelaans deden de klokken met handkracht een lange tijd luiden.

Pastoor Pius van de Spijker verheugde zich er al op en hoopte dat hij in de komende Kerstnacht met de nieuwe klokken de "vredesboodschap" door de stille nacht kon laten galmen. Hij hoopte dat deze boodschap "door zo weinigen begrepen" dan pas goed zou overkomen.

Pastoor Van de Spijker sprak zijn voldoening uit en dankte allen die zich hadden ingezet tot het verkrijgen van de nieuwe klokken. De smaad die de bezetters hen had aangedaan kon men nu vergeten. De pastoor noemde deze dag een ware feestdag voor de hele parochie. De dag werd met feestelijke klanken van de fanfare "Unitas" afgesloten.

Rinie Weijts, met dank aan Jan Huijbers.

Bronnen:

Maasbode	07-09-1909
Dagblad Oost-Brabant	08-12-1949
Helmondse Courant	10-12-1949
Helmondse Courant	12-12-1949
Kerkarchief H.K.M.	

HISTORISCHE BESCHRIJVING Mierlo-Kersendorp!!

Waar denk je dan aan als Mierlonaar?

In je herinnering herleeft een meer landelijke gemeente welke door haar kersencultuur een prachtige bijdrage levert aan het leefmilieu. De bloesem, de oogst, het kweken, het onderhoud, het vergde nogal wat man- en vrouwen die een economische waarde vertegenwoordigden, wat niet alleen tot uiting kwam in mooie kersenbloesem en de overheerlijke kers, maar ook in de groei en bloei van de Mierlonaar. Met het vorderen van de tijd komt deze eeuwenoude kersencultuur in het gedrang, o.a. door de bevolkingsaanwas en om economische redenen.

Op 10 en 11 juni 1995 was er een eerste aanzet om een brug te slaan naar het herstel van het mooie Kersendorp-Mierlo. Via een fototentoonstelling met toelichting werd hieraan aandacht geschonken tijdens de open dagen "Natuur in stad en dorp" in het I.V.N.-gebouw het Klokhuis. Er kwamen veel enthousiaste reacties, waarop meteen is ingehaakt. Met een groep mensen wordt hieraan nu verder gewerkt. Door persberichten en mondelinge contacten kwamen we op de hoogte van mogelijkheden tot herstel elders in Brabant en Limburg, o.a. in Uden waar ook een groep mensen zeer onlangs een nieuwe kersenboomgaard gerealiseerd heeft en waar we wederzijds goede contacten mee onderhouden. Maar zoals u zult begrijpen, we willen het echt Mierlo's houden en zijn daarom begonnen om alles hierover tot op de bodem uit te spitten.

Volgens de overlevering was er deze Mierlose Zwarte reeds in 1850 en bestaat uit de onderstam van de Limburgse boskriek, ook wel wilde boskriek genoemd, waarop dan een entscheut

van de Mierlose Zwarte geënt wordt en dat is dan het werk van mensenhanden.

Julius Caesar (100 - 44 v. Chr.) de Romeinse keizer schreef dat er op het gebied van fruit hier nog weinig was. De Romeinen waren fruiteters en hadden zich gevestigd tot aan de rivieren. Snel-bevoorrading was er toen nog niet, dus moesten ze zelf in hun fruit voorzien. Het kweken van fruit is later door kasteelheren en monniken overgenomen. In 1772 verkocht de baron van Mierlo al kersen. Als je het enten bekijkt, dan lijkt het ook echt monnikenwerk en zodoende komen we dus aan onze kersen.

In 1910 zagen vooraanstaande Mierlonaren de mogelijkheid tot het verhandelen van Mierlose Zwarte kersen en richtten daartoe de fruitveiling "De Kersenboom" op. Om dit te verwezenlijken gaven zij 280 aandelen uit à f 5,-, hetgeen een brede respons kreeg bij de Mierlose bevolking. Met dit geld stichtten ze dus de fruitveiling "De Kersenboom" en ook de "proeftuin", destijds gevestigd in de Kerkstraat. Wie een aandeel had, was ook lid van de fruitveilingvereniging. De veiling vond plaats in zaal Lammers-v.d. Kimmenade.

De kwaliteit van de fruitoogsten staat onder invloed van weersomstandigheden, verzorging, bijen e.d. en heeft een wisselend karakter. 1923 schijnt een topjaar geweest te zijn. Te voet, met de fiets, de hondenkar en alles wat er aan vervoer destijds was, werd er op één dag 6 000 kg. aangevoerd en verhandeld, tegen de prijs van 25-50 cent per kg. Het dagblad Zuid-Willemsvaart roemt Mierlo daarom als "Kersendorp" bij uitnemendheid.

Bedrijvzigheid op de kersenzeiling in de zaal van het voormalige hotel „Het Anker” ofwel bij „Miet de Kim”.
 Aan tafel zitten Nico v.d. Boomen, Ad v. Hoof en Frans v.d. Vorst.
 Op de voorgrond Sjang Smeets en Piet v.d. Eijnde (veiligmeester).

De grootste hoeveelheid op een dag verkochte kersen was in 1959. Toen werden er op een dag 200 000 kg. verkocht voor f 159.000,--.

De pomoloog dr. Izaak Rietsema bezoekt in 1920 Mierlo. In zijn proefschrift van 1928 beschrijft hij o.a. alle kenmerken van de Mierlose Zwartten zoals bijv. bladvorm, bladgrootte, de hartvormige vrucht, de steel, de kleur en de smaak etc. De juiste smaak van de Mierlose Zwarte is er pas bij volle rijpheid. Ook geeft hij een determinatietabel van de verschillende kersensoorten. Ook in zijn aanvullende beschrijvingen van 1934 en 1935 noemt hij de Mierlose Zwarte.

In de crisisjaren en tijdens de oorlog 1940-1945 vormde de welbekende "Kirzestreuf" een niet te versmaden aanvulling van ons dagelijks bestaan. Voor velen was het geen probleem om dagelijks "Kirzestreuf" te eten, zoiets verrukkelijks raak je nooit tegen, integendeel. Sommige mensen beginnen al heel vroeg in het seizoen met het plukken voor de "Kirzestreuf", om er maar lang genoeg van te kunnen genieten. Trouwens na de bevrijding hielp de opbrengst van de Mierlose Zwarte ook weer bij de maatschappelijke opbouw van deze gemeente.

Ook kwamen er van wijd en zijd toeristen naar Mierlo om tijdens de bloeiperiode van de Mierlose Zwarte te kunnen genieten van de geweldige bloesempracht, die met haar sprankelende witte frisheid ieder jaar het idee gaf van een nieuw begin, helder, zuiver, puur natuur. Tijdens de kersenoogstfeesten trok Mierlo dan zo'n 60 000 bezoekers. De kersenoogstfeesten begonnen in 1948, de eerste kersenkoningin was Mia Lammers. In 1970 werd de 23ste kersenkoningin gekozen, Christine Slegers, haar koninginne-

naam was "Forensa", zij was de laatst gekozen kersen-koningin van Mierlo. Bij de inhuldiging van deze kersen-koningin memoreert de toenmalige burgemeester van Kuik in zijn toespraak dat het de bedoeling is Mierlo te handhaven als groenstrook tussen Helmond en Eindhoven. Dit is heden ten dage nog zeer actueel en dan gaat het er niet alleen om Mierlo als groenstrook te handhaven, maar toch zeker ook in haar groeivormen iets van haar Kersendorp-kenmerken te laten uitkomen.

Als werkgroep "De Mierlose Zwarte" zijn we daarom bezig al het mogelijke te ondernemen om deze smakelijke zwarte Brabantse kers van Mierlose oorsprong tegen uitroeijing te beschermen. Een enquête wees uit dat er een behoorlijke belangstelling bestaat tot behoud van deze Mierlose Zwarte kers en is men dus met hulp van I.V.N.-Mierlo overgegaan tot de eigen kweek op het thuisfront.

Het kost even tijd om deze eeuwenoude traditie in ere te herstellen, maar we houden goede moed om met behulp van iedereen die hiervoor belangstelling heeft in de toekomst tot resultaten te komen.

De Mierlose Zwarte kers draagt in haar cultuur-historisch verleden waarden met zich mee die, ook op ecologisch gebied, nu nog (ondanks de dichtheid van de bevolking en de geautomatiseerde agrarische cultuur) een plaats meer dan waardig is.

H. v. Neerven
Hertenkampstraat 10
5731 JC Mierlo

ALCOHOLGEBRUIK DORPSFEESTEN EN HERBERGBEZOEK

Inleiding

Vele boeken werden er geschreven over het gebruik van alcohol en alcoholische dranken, het voor- en nadeel en het gebruik hiervan (o.a. wijnen) in de Franse keuken. Menig ouder zal zorgen hebben gehad over het alcoholgebruik van hun kinderen. De bezorgdheid die hedendaagse ouders hierover hebben zal niet anders zijn dan de zorg van hun voorouders. Ook zij hoorden en zagen van de nadelen die het gebruik met zich meebrachten. Maar diezelfde ouders "genoten" en "gebruikten" zelf ook, om de zorgen te vergeten en zich een ander mens te voelen. Van alcohol kunnen we juist heel vrolijk worden en anderen worden juist depressief en agressief. Deze mensen waren het die in het verleden, maar ook in het heden, veel moeilijkheden veroorzaakten in de Mierlose gemeenschap. Als we het alcoholgebruik koppelen aan het bezoek van herbergen en de hedendaagse disco's en uitgaanscentra dan zijn er regels nodig om de orde te handhaven. Zo is het in het nu en zo was het ook in het verleden.

Alcoholgebruik en geloof

Van honderden jaren geleden lezen wij, in archieven die ons ter beschikking staan, dat er uitbundig alcoholische dranken werden gebruikt en nog erger misbruikt. In de bronnen uit o.a. de middeleeuwen en later, lezen wij over het gebruik hiervan. In die tijd was het zo dat de mensen vooral in het katholieke zuiden geheel gericht waren op een "Rooms"

leven. Dit vergde van hen een streng gereguleerd leven. De hemel moest op aarde verdiend worden. Bij falen hiervan waren het de pastoor en de plaatselijke regenten die hen de weg wezen en weer op het juiste pad zette. Al dan niet gekoppeld aan een boete of reprimande. Bij een alledaagse inspanning en "vroom" leven behoorde ook een vorm van ontspanning. Zo werden er vele "gebeurtenissen" aangegrepen om eens lekker uit de band te springen. Zo lezen we nog van vele oude dorpse volksgebruiken waarbij uitbundig gedronken werd. Bij een geboorte, doop, verkering, trouw en zelfs bij overlijden werd er een "stevige" borrel gedronken.

De rol van de herbergier

In een maatschappij waarbij kerk en werk een belangrijke rol speelde hadden ook de herbergiers en de plaatselijke "tappers" een belangrijke rol. Het was juist deze "beroepsgroep" die de uitgaande jeugd "wegwijs" moest maken en hen de gelegenheid bood om kennis te laten maken met het andere geslacht. Het waren de herbergiers die de taak hadden om de "jonge mannen en vrouwen" op een nette manier de uitgaansnormen bij te brengen. Bovendien kwamen ook de ouders en zelfs de geestelijken en plaatselijke bestuurders in dezelfde herberg voor hun "hoognodige" ontspanning. Dit waren goedbedoelde controlebezoeken. De herbergiers, die "omzet" moesten maken en moesten zorgen dat het vermaak in hun gelegenheden "kuis" en "onschuldig" van aard was, hadden de zorg en verantwoording dat alles naar wens van de "nuchtere" bestuurders zou verlopen. Er waren zelfs pastoors in de omgeving die voor aanvang van de H. Mis de

“klanten” persoonlijk uit de herberg en naar de kerk stuurden. Ook de vorster en soms de drossaard hielden wel eens een “controle ronde” vlak voor of tijdens de eucharistieviering.

Protestanten

Dominee Hanewinckel, die fel gekant was tegen het katholieke geloof en “haar vele bijgeloof en overdreven rites”, tekende in vele omliggende dorpen merkwaardige voorvallen hiervan op.

Hanewinckel schreef in 1799 over de Brabanders in het algemeen dat het “domme boeren waren verslaafd aan oude Roomse gewoonten”; “kundige lieden” vond men niet in Brabant. Volgens hem was een boer maar een “beest” dat met “beesten” omging. Alles wat geen “beest” was, was hem niet welkom. Op de jaarlijkse kermis en de andere “vreugdefeesten” waren de Brabanders, waaronder ook onze Mierlose voorouders, vrij dartel en gingen los van de band. Het waren blijde mensen en diep gelovig. “Goei volk” en “vertrouwelijk”. Vertrouwelijk met Onze Lieve Heer en de Moeder Gods. Vertrouwelijk onder elkaar en zo vierden zij samen hun feesten. Dominee Hanewinckel verafschuwde dit gedrag.

Spinningen of labbayen

In de wintermaanden kwamen in Mierlo en ook elders op het platteland, de meisjes en de volwassen vrouwen beurtelings in een woning bijeen. Tijdens deze bijeenkomsten werd er vaak “gespint” en andere “handwerken” verricht. Bij deze “spinningen”, zoals deze

De vrijers- en vrijstersboom.

bijeenkomsten ook wel werden genoemd, werden er veelvuldig Roomse liedjes gezongen. Er werden gedichten voorgedragen en discussies gevoerd, ook de dorpsroddels kwamen, vaak later op de avond, ruimschoots aan bod. Vele onschuldige en onwetende meisjes werden ingewijd en bekend gemaakt met de "vrouwelijke geheimen" van het leven. Als de "mannelijke leeftijdgenootjes" wisten waar die avond een spinning was, brachten zij tegen afloop hiervan graag een bezoek. De jonge mannen probeerden een "verantwoorde" partner te schaken. De aanwezige vrouwen zorgden vaak voor grote hilariteit en soms een beetje toezicht. Soms werden er later op de avond "amoureuze" liedjes gezongen. Soms sloot men zo'n gezellig samenzijn af met dans en nog later ontaardde dit in stiekeme vrijages en handtastelijkheden. Tijdens een spel werden er paartjes gevormd, als bleek dat het niet "klikte" tussen het zojuist gekoppelde paartje dan kon men zonder pardon overstappen op een ander. Het kwam regelmatig voor dat er jonge mannen waren die 's avonds alle vrouwelijke aanwezigen hadden geschaakt. Regelmatig werd er door de "paartjes" nog een bezoek gebracht aan een plaatselijke herberg. Men probeerde dit zoveel mogelijk in het geheim te doen. Van de herbergier verwachtte men alleen: zwijgzaamheid.

Volgens de kroniekschrijver P. Panken waren de Kempische "spinningen" tussen Bamisdag (1 oktober) en 15 maart. Volgens de eerder genoemde Hanewinckel waren de "spinningen" de leerschool van het bijgeloof. Dat spinningen altijd een bron van zorg en ergernis waren van de geestelijkheid blijkt wel uit een herderlijke brief van de aartsbisschop Alphonsus de Berghes van 25 november 1675. In zijn brief sprak hij de "jongmans en de jonge dochters"

aan op hun gedrag. Want het was juist de jeugd die op de zondagen en "andere vrolijke dagen" tijdens de kerkdiensten in de herbergen vertoefden. Er werd dan veel gedanst en gedronken. Ook waren er veel volwassenen in het gezelschap. Laat in de avond keerden men huiswaarts. Vaak ging dit samen met "oneerlijke liedjes", "aanrakingen", "dartelheden" en "vuiligheden". Dit gedrag kon de katholieke kerk natuurlijk niet goedvinden. Toen in 1697 deze bijeenkomsten een hoogtepunt bereikten werd er een verordening van kracht die deze "uitspattingen" tegen moest gaan. De "spinningen" werden ook wel "labbayen" genoemd.

Zes eeuwen spinningen

Teruggaande tot in de 13de eeuw kunnen we het gedrag van de bezoekers in sommige plaatsen "haast" vergelijken met bordeelbezoek. Het kerkelijk gezag had als hoofddoel deze "plaatsen van ontucht" uit te roeien. Als de jonge "zondaars" hun gedrag bij de plaatselijke biechtvader "opbiechtten" werd hen de gemaakte "doodzonde" niet altijd kwijtgescholden. Alleen bevoegde biechtvaders of de bisschop mochten deze zonden vergeven. Men moest dan wel heel duidelijk spijt betonen en een bijzondere "penitentie" doen. Veelvuldig waarschuwde de pastoor om nooit deze gevaarlijke bijeenkomsten te bezoeken. De bijeenkomsten waarbij beide geslachten aanwezig waren, zowel bij dag als nacht of in de avonduren, waren verboden. Nooit mocht men zich overgeven aan de "wereldse vermaken en plesieren". Het maakte niet uit welke naam deze hadden: comediëns, opera's, bals, danspartijen, redouten, kwansels of labbayen, spinningen of andere

benamingen, de duivel zou overal aanwezig zijn. Van alle gelovigen werd verwacht dat zij "zó leefden dat zij er later geen spijt van konden hebben".

Ondanks het verzet en het verbod van de rooms-katholieke kerk hebben al deze gebruiken de tijd overleefd en kwamen zelfs in het begin van de 19de eeuw nog in een gewijzigde vorm voor. Na 1830 werden er bijna geen meldingen meer gemaakt van deze ongeregelheden.

Nachtlopen en venstervrijen

Het mocht dan wel zo zijn dat het probleem van de "spinningen" was opgelost, maar de jonge geslachtsrijpe mannen en vrouwen moesten elkaar toch ergens ontmoeten om een verantwoorde partnerkeuze te kunnen maken. In het begin van de 19de eeuw lezen we over de bezorgdheid die mijnheer pastoor had betreffende het "nachtlopen" en het "venstervrijen". Het kwam steeds vaker voor dat jonge mannen in het nachtelijke donker op zoek waren naar vensters - liefst open vensters - waarachter "jonge vrouwen" sliepen of behoorden te slapen. In het nachtelijk donker en in het diepste geheim ontmoetten de jongeren elkaar. Vaak "buurtte" men uren lang. Als de jongeman goed beviel mocht hij, van het meisje, soms door het venstertje naar binnen klimmen en met haar in bed kruipen. Hij mocht "nooit" onder de dekens kruipen en moest altijd zorgen dat hij weer voor het ochtendgloren was vertrokken.

De vele voetstappen die de pastoor tijdens een wandeling onder "ene venster" van een jonge vrouw had waargenomen baarde hem zorgen. Toen de pastoor de vader van de

'Een oproermaker gevat'

betreffende dochter hiervan in kennis stelde, beloofde de vader dat hij het venster nog dezelfde dag dicht zou timmeren. Als de jonge mannen alleen of in groepen erop uit trokken om op "jacht" te gaan kwam het vaak voor dat men vooraf moed in ging drinken. In de plaatselijke herbergen werd dan flink "ingegoten" en het kwam vaak voor dat de jongelingen over straat zwalkten. Schreeuwen en andermans goed vernielen kwam alle dagen voor. Onkuise liederen werden luid gezongen, maar dit durfde men alleen als ze met een groep bij elkaar waren.

Een pastoor ergens in de Kempen vervloekte "die strontherbergskens" die enkel voor de verkoop van zuur of mislukt mager bier" het zielenheil van de jeugd op het spel durfden te zetten. De pastoor vond dat er allerlei onkuisheid plaatsvond dat het daglicht niet kon verdragen. Die "langdurige gemeenschap, omhelzingen, liefkozingen, kussen en likken, oneerbare samenspraken, fickfackerijen, douwen en vouwen, dergelijke ongeoorloofde vrijheden waar men misschien geen kwaad in zag", waren weldegelijk doodzonden. Deze moesten snel gebiecht worden wilde men klaar zijn voor het hiernamaals want de dag "des oordeels" was mogelijk dichterbij als men verwachtte.

Het kwam regelmatig voor dat er jonge mannen uit een ander dorp kwamen "nachtvrijen". De plaatselijke "kandidaten" hadden dan weer een kans minder en kwamen hiertegen in het verzet. Vaak liep dit uit op grote vechtpartijen. Soms werden er tussen de groepen onderling afspraken gemaakt, in ruil voor grote hoeveelheden bier en drank, hun bezoek moest dan worden geduld. De plaatselijke herbergiers "sponnen" hier goed bij.

Alcoholgebruik na sluitingstijd

De herbergiers werden regelmatig door het gezag gecontroleerd omdat er sprake was van ongeoorloofde handel. Ondanks het verbod dat de herbergier dranken verkocht om buiten zijn herberg gedronken te worden, kwam dit toch regelmatig voor. Omdat de herberg onder controle stond en op een later tijdstip gesloten moest zijn verzekerde de "jeugd" zich op deze manier van drank. Op een wisselende en geheime plaats werd het gekochte vaatje bier leeg gemaakt. Bij placaat van 6 augustus 1659 werd dit verboden. Op 26 oktober 1709 werden alle tappers en brouwers er op gewezen dat bij "constatering" hierop een grote boete stond. Vanaf september mochten zij geen hele of halve tonnen bier, of delen daarvan, met deze bedoeling verkopen. Alle personen die geen toe-stemming hadden en toch bier of andere sterke drank ver-kochten en bovendien geen belasting hierover betaalden werden beboet. Van het "binnendorps" gebrouwen bier moest 10 stuivers en van het "buitendorpse" bier 1 gulden per ton aan belasting betaald worden.

Meiboom plaatsen

Volgens meester Panken kwam het overal in de Kempen voor dat de jonge mannen in de nacht van 30 april en 1 mei een "meiboom" plantte voor het slaapkamerraam of op het dak van het huis waarin hun geliefde woonde. Soms stonden er voor 1 raam wel 10 of meer "meien". Verschillende soorten takken hadden ook verschillende betekenissen.

- Een “elzentak” stond voor “bedzeikers”. Dit waren de bleke en zwakke meisjes. Zij werden er van verdacht dat ze nog in bed plasten.
- Een “biezentak” stond voor meisjes waarvan bekend was dat ze een of meer “vrijers” hadden. Biezentakken waren erg populair bij “honden” omdat die er stevast en soms met meerdere honden tegelijk tegenaan plasten. Dit symbool kwam hier dus goed van pas.
- Een “fijne den” plaatste men bij een net en goed oppassend meisje.
- Een “doornetak” symboliseerde echter een tak waaraan iedere jongeling bleef hangen.

Door de spanning welke tak er ‘s morgens voor het raam zou staan, konden de “jonge dames” slecht slapen. Soms kwam het voor dat er net zoveel “meitakken” op het dak of voor het raam stonden, als dat er jongens in het dorp waren. De “meitakken” die “slechtheid of negativiteit” symboliseerden werden in de vroege ochtend zo snel als mogelijk was door “het meisje” verwijderd. Haar schande of oneer mocht natuurlijk geen bekendheid in het dorp krijgen.

Kwanselbier of donsgeld

Bier, jenever en brandewijn vloeiden rijkelijk als bekend werd dat er een paartje wilde gaan trouwen. Het losschieten van de bruid en het hiermede gepaard gaande “kwanselbier” was weer een bron van inkomsten bij de herbergier. De openbare orde werd hierdoor vaak verstoord. Groot drankgebruik was gevaarlijk als men met donderbussen en geweren en zelfs met pistolen de bruid begon “los te schieten”. Door het vele en harde geknal moest de bruid

verlost worden van alle kwade geesten. Pas dan kon zij “rein en verlost” in het huwelijk treden. Het kwam regelmatig voor dat er oude (familie)vetes met geweerschoten werden beslist.

Ook bij het aantekenen van het jonge paar werd er onderweg zoveel mogelijk “aangelegd” en gedronken. Geen herberg werd overgeslagen en men vierde feest tot diep in de nacht. Regelmatig kwam het voor dat jongelui naar de bruid of toekomstige bruid gingen en haar geld aftroggelden. Soms ging dit samen met geweld en elders waren er al ongelukken mee gebeurd.

Zowel de pastoor als de schepenen van Mierlo hadden hierover grote zorgen. Het liefste zouden ze dit gebruik, ook wel “donsgeld” genoemd, afschaffen. Dat deze rituelen niet zonder slag of stoot konden worden afgeschaft beseften men maar al te goed. Volgens de schepenen zou er een “ernstig” bevel van de Vorst moeten komen. Hier stonden zij machteloos. Alleen als koning Phillip IV, die in Brussel werd vertegenwoordigd door landvoogdes Isabella, maatregelen zou nemen hadden zij ruggensteun en konden zij iets uitrichten. De pastoor in Mierlo verzette zich hevig tegen dit oude gebruik en probeerde zelf het probleem op te lossen. Zonder resultaat gaf hij zich snel gewonnen toen hij zag dat plotseling zijn bomen bij de pastorie uit wraak en protest werden omgehakt. Later, in 1688, dacht kapelaan Antonius Pas in Mierlo er goed aan te doen om zich tussen de jeugd in de herbergen te begeven. Maar hij bezocht de herbergen meer dan een priester paste. Soms ontstonden er niet met name genoemde ongemakken en ergernissen die een priester niet waardig waren.

Sluitingswet

De drossaard en schepenen hadden ervaren dat er herbergiers waren die de sluitingswet overtraden. Het kwam regelmatig voor dat vele jongelui en andere inwoners hele nachten in de herberg bleven "hangen" en drinken. Dit ten koste van alle "slechte" dingen die men zich daar "eigen" maakten. In grote getale maakte zij zich schuldig aan straatschennerij en moedwilligheid. Vanaf heden mocht geen enkele herbergier, waard of waardin 's avonds na de klok van negen uur nog mensen herbergen en hen bier of brandewijn schenken. Dit mocht ook niet als zij het zogenaamd voor niets zouden schenken. Voor iedere overtreding moesten zij 6 Carolus guldens betalen. Hiervan was de helft voor de vorster en ondervorster. De andere helft was voor de officier. Zowel de vorster als de ondervorster moesten streng toezien en zonodig hier tegen optreden. Deze nieuwe regel werd op 8 en 15 december 1726 gepubliceerd.

Ijkplicht

Op 29 mei 1802 kreeg de ijkmeester de instructie om alle biervaten zowel groot als klein opnieuw en uniform te ijken. Tenminste als de vaten voor de verkoop van bier werden gebruikt. Ook de brouwers kregen dezelfde instructies. De ijkmeester zou voortaan ieder jaar inspectie moeten doen. Wanneer dit moest gebeuren moest de ijkmeester zelf met de betrokkenen regelen. De ijkmeester mocht per hele bierton 4 stuivers in rekening brengen. Voor een halve ton 3 stuivers en van een kanneke of vierendeel 2 stuivers. Voor

iedere ton of andere ongeijkte fustmaat, die later nog in gebruik zou zijn, moest men 3 gulden boete betalen. Het geld werd in drie gelijke parten verdeeld tussen de armen van Mierlo, de ijkmeester en de drossaard. De ijkmeester moest op iedere ton of vat duidelijk het merk, jaar en dagtekening zetten. Iedere 6 jaren moest al het vaatwerk, tonnen en vaten opnieuw worden geijkt. Als er tussentijds nieuwe maten, vaten of tonnen werden aangeschaft moest men deze eerst laten iken. Bij nalating hiervan riskeerde men een boete van 1 gulden en 10 stuivers per overtreding.

De ijkmeester was verplicht om minstens een keer per jaar inspectie te houden. Als hij een herbergier verdacht van fraude moest hij zo vaak inspecteren als hij dacht dat nodig was.

R. Weijts

(VAN) MIERLO IN STRAATNAMEN

Henk van Mierlo

Omdat ik vanwege mijn familienaam meer dan gemiddeld ben geïnteresseerd in de naam "Mierlo", kwam bij mij, al bladerend in het stratenboek van een bekend olieconcern, de gedachte op om eens na te gaan hoe de plaatsnaam Mierlo of de daarvan afgeleide familienaam Van Mierlo in Nederland voorkomt als straatnaam.

De oogst bleek redelijk beperkt namelijk 10 dorpen en steden hebben een straat genoemd naar de naam (Van) Mierlo².

Arnhem, Mierlostraat³.

In Arnhem is in de zogenaamde "Brabantbuurt", onderdeel van de wijk De Laar-west, een aantal straten genoemd naar Brabantse dorpen en steden. Een van de vernoemde plaatsen is Mierlo. Bij raadsbesluit van 27 augustus 1979 is door de gemeenteraad van Arnhem de naam "Mierlopad" vastgesteld.

In verband met een verandering van het stratenplan is deze naam, nog voordat de wijk werd gebouwd, bij raadsbesluit van 19 november 1982 gewijzigd in "Mierlostraat".

² Als uitgangspunt heb ik het Shell 100 000 + stratenboek gehanteerd uit 1993

³ Informatie gemeente Arnhem dd 22 november 1999

Breda, Dr. Van Mierlostraat⁴

Nadat de straat in de oorspronkelijke plannen werd aangeduid als "Passagestraat" werd de definitieve naam bij raadsbesluit van 24 mei 1934 vastgesteld als Dr. Van Mierlostraat. Dr. Petrus Roverius van Mierlo (1826-1908) was van 1853 tot 1875 stadsgeneesheer van Breda, meer dan 30 jaar voorzitter van de gezondheidscommissie, lid van de commissie van toezicht op het lager onderwijs en bestuurder en regent van verschillende instellingen. Hij was medeoprichter van de Bredase bank Van Mierlo.

Vanwege zijn inzet bij de bestrijding van de landelijke cholera-epidemie in 1866 ontving Van Mierlo een Koninklijke onderscheiding. Het feit dat zijn kleinzoon, mr. Eugène van Mierlo, in 1934 wethouder in Breda was zal aan de keuze van deze straatnaam niet vreemd zijn geweest. Eugène van Mierlo komt later in deze bijdrage nog terug in Gilze en Rijen.

Geldrop, Mierloseweg

De Mierloseweg in Geldrop loopt vanaf het centrum in Geldrop naar de gemeentegrens richting Mierlo. De straatnaam is al bekend op ansichtkaarten aan het begin van deze eeuw. Bij de gemeente Geldrop is niet bekend of en zo ja wanneer de straatnaam Mierloseweg door de gemeenteraad is vastgesteld.

⁴ Gerard Otten, *De straten van Breda*, Breda 1988. J. van Haasterd, *Breda. Straatnamen vertellen*, Tilburg 1974

Gilze en Rijen, Burgemeester Van Mierlostraat⁵

In de kern van Gilze ligt de Burgemeester Van Mierlostraat, vastgesteld bij raadsbesluit van 28 juli 1970. Mr. Eugène Louis Hubert Maria van Mierlo is geboren op 28 augustus 1900 te Breda. Voordat hij tot burgemeester van Gilze en Rijen werd benoemd was hij advocaat-procureur en tevens wethouder te Breda. Eugène van Mierlo was burgemeester van Gilze en Rijen van 1946 tot aan zijn pensionering in 1965. Onder zijn bestuur kwam vooral de wederopbouw op gang van deze door de oorlog zwaar getroffen gemeente. Eugène van Mierlo is in 1976 overleden te Breda.

Helmond, Mierloseweg⁶

De Mierloseweg is in Helmond al bij raadsbesluit van 19 juli 1890 door de gemeenteraad vastgesteld. Het was toen voor het eerst dat in Helmond straatnamen officieel werden vastgesteld.

De huidige Mierloseweg loopt vanuit Helmond-West naar Mierlo-Hout. Niet bekend is of de stratenloop vroeger anders is geweest. Onbekend is ook of de straatnaam slaat op "Mierlo" als onderdeel van "Mierlo-Hout" of op de iets zuidwestelijk daarvan gelegen gemeente Mierlo. Voorshands ga ik uit van het laatste omdat de weg anders waarschijnlijk Mierlohoutseweg zou hebben geheten.

⁵ J. de Veth e.a., Gilze van Vossenbergh tot Valkenberg, Gilze 1998

⁶ Informatie gemeente-archief Helmond dd 30 november 1999

Lierop, Mierloseweg⁷

Deze straatnaam is bij raadsbesluit van 19 juli 1962 vastgesteld door de gemeenteraad van Someren. Uit de toelichting bij dit raadsbesluit blijkt dat het een "nieuwe weg" betreft "aangelegd in samenwerking met de gemeente Mierlo". De naam van de weg is afgeleid van de bestemming ervan, nl. het dorp Mierlo.

Mierlo, Bisschop van Mierlostraat⁸

Ook de gemeente Mierlo kent een straat die genoemd is naar een drager van de gemeentenaam. Toen de gemeente in 1954 overging van wijknamen naar straatnamen, werd bij raadsbesluit van 19 november 1954 ondermeer de Bisschop van Mierlostraat vastgesteld. Godfried van Mierlo (Mierlo 1518-Deventer 1587) trad al op 16-jarige leeftijd in bij de orde der Dominicanen of Predikheren te 's-Hertogenbosch. Hij behaalde de graad van magister of doctor in de Godgeleerdheid en werd in 1559 Provinciaal van zijn Orde. In 1571 werd Godfried van Mierlo tot bisschop van Haarlem gewijd. Toen Haarlem in 1578 in handen van de Calvinisten viel moest Godfried deze stad ontvluchten. In 1582 werd hij aangesteld als wijbisschop van Munster. Nadat begin 1587 Deventer door de Spanjaarden was heroverd werd Godfried van Mierlo benoemd tot bisschop van Deventer. Enkele maanden na zijn benoeming overleed hij als gevolg van de pest.

⁷ Informatie gemeente Someren dd 7 december 1999

⁸ Informatie gemeente Mierlo dd 30 november 1999

Nuenen, Mierlosedijk⁹

De naam van deze straat, die naar de gemeente Mierlo leidt, is op 30 oktober 1980 vastgesteld door de gemeenteraad van Nuenen.

Tilburg, Van Mierlostraat¹⁰

Deze straatnaam werd op 24 februari 1987 vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van Tilburg.

Theodorus Hubertus van Mierlo ('s-Hertogenbosch 1962-Deurne 1922) werd in 1885 meesterknecht bij het gemeentelijk gasbedrijf in Tilburg. In 1892 werd hij benoemd tot waarnemend directeur en een jaar later tot directeur van dit bedrijf. In 1910 werd hij tevens directeur van de elektriciteitsfabriek. Het gecombineerde bedrijf kreeg als naam "Gemeente Gas- en Elektriciteitsfabrieken". Hij bleef hiervan directeur tot aan zijn pensioen in 1927. Van Mierlo was ridder in de orde van Oranje-Nassau.

⁹ Informatie gemeente Nuenen dd 3 december 1999

¹⁰ R. Peeters, De straten van Tilburg, Tilburg 1987.

In het straatnamenboek worden bij Tilburg ook nog de straten "Mierlopad, Mierloplein en Mierlostraat" vermeld in de nieuwbouwwijk De Reeshof. Deze straten zijn volgens informatie van de gemeente Tilburg dd 1 december 1999 echter nooit uitgegeven vanwege een gewijzigd stratenplan of vanwege mogelijke verwarring met de al bestaande Van Mierlostraat

Wijk bij Duurstede, Mierlo¹¹

In deze stad aan de Lek is in 1976 de naam "Mierlo" toegekend aan een kleine straat in een nieuwbouwwijk. In tegenstelling tot de andere 9 straatnamen is hier alleen de naam identiek, niet de oorsprong. Was bij de andere straatnamen de gemeentenaam Mierlo of de drager van een van die naam afgeleide familienaam het onderwerp, in Wijk bij Duurstede is dat niet het geval. Daar is de straat namelijk genoemd naar een oude boomgaard die op die plaats heeft gelegen.

Tot zover de straatnamen met de naam Mierlo die ik heb kunnen achterhalen. Mochten lezers nog andere plaatsen kennen die een dergelijke straatnaam hebben, dan houd ik me aanbevolen voor die informatie.

¹¹ Informatie gemeente Wijk bij Duurstede dd 10 november 1999

De oude Bisschop van Mierlostraat.

SCHELDNAMEN VOOR MIERLONAREN

Onder "loco-faulismen" verstaat men scheld- of schimpnamen voor de bewoners van een bepaalde plaats of streek. In vrijwel elke gemeente van ons land komen ze voor, zoals vroeger ook vele individuele personen in hun naaste omgeving met hun bijnaam bekend waren. Eind 1998 stelde de Groninger Dirk van der Heiden het "Groot schimpnamenboek van Nederland" samen een uitgave van "Profiel" in Bedum. De auteur heeft hiervoor, behalve literatuur, ook van talrijke zegslieden informatie ontvangen. Intussen is gebleken dat het boek de nodige fouten bevat, maar op dit moment bestaat geen vergelijkbaar werk van een dergelijke omvang.

Onder Mierlo geeft hij in totaal vier scheldnamen:

1. Rooie Asch. Kennelijk kwamen er in Mierlo veel roodharige personen voor. Hij vermeldt hierbij het volgende rijmpje: "Rooie vos, de koe is los! Haar! Hu! Zei de kikvorsch".
2. Bokken. "De Mierlose bokken komen in Helmond de pap opslokken".
3. Geiten. (Tevens vermeld onder Lierop). Mierlo had destijds veel arme bewoners. Op de schrale zandgronden werden door boeren en arbeiders één of meer geiten gehouden om in de eerste levensbehoeften te voorzien. (Melk en vlees) De geit was immers een arbeiderskoe!
4. Geetbillen. Deze schimpnaam (billen van geiten waar niet veel vlees aanzit) duidt op de aanwezigheid van veel magere lieden in Mierlo.

Van der Heiden bericht nog dat die van Mierlo eertijds geen vriendelijk volkje waren. Ze waren stug, nors en bot. Het zou interessant zijn te weten uit welke bron hij deze informatie heeft gehaald. Tenslotte is nog het volgende rijmpje opgenomen: "Stiphout is een mikske, Mierlo is een strikske, Mierlo-Hout dat ligt er tussenin".

Een verwijzing naar de Mierlose kersen ontbreekt. Van het nabij gelegen Helmond zijn de navolgende schimpnamen opgenomen: Kattenmeppers, kattendonders, katten, vlooiënbijters, keienschijters en messentrekkers.

Van persoonlijke bijnamen in relatie tot Mierlonaren is mij in publicatievorm slechts het lijstje bekend dat is opgenomen in het boek "Mens van Mierle. Bóks mi "n lééfke van Gerard van der Vleuten (blz. 134).

Hans Krol

MUNTVONDSTEN IN MIERLO EN OMGEVING

C. van Baaren

Ongetwijfeld worden er vele munten gevonden tijdens wandelingen, graafwerkzaamheden en veldonderzoek met een metaaldetector in Mierlo en omgeving. Op het eerste gezicht is er vaak niets te zien aan – vaak verroeste – munten. Enkele van deze munten komen naar de Heemkundekring voor determinatie en worden daarna aan de vinder teruggegeven met een verhaal over de munt. De Heemkundekring is geïnteresseerd in muntvondsten en wil deze gaarne voor de vinders determineren en beschrijven. De munten worden teruggegeven aan de eigenaar.

17de Eeuwse Zeeuwse koperen duit

De koperen munt, die de vorige eeuw in plan Neerakkers II is gevonden, blijkt na schoonmaken, inspectie onder strijklicht met een loep en wat studie een koperen duit te zijn, die gemunt is in het jaar 1689 te Middelburg. Deze uitvoering van de duit werd geslagen tussen 1680 en 1690. De voorzijde van de munt toont De Hollandse Maagd met opgestoken rechterhand, zittend in een tuin met gesloten ronde omheining. (LUCTOR ET (E)ME(RGO) en het wapen van Zeeland – de zwemmende leeuw – onder de maagd. De keerzijde: ZEELAN(DIA) en het jaartal 16(8)9 binnen een lauwerkrans. (Tussen haakje staat wat niet meer of niet meer goed te lezen is!).

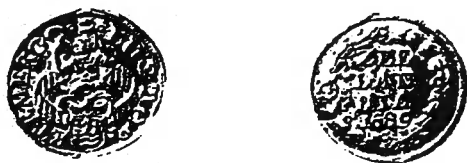

Fig. 1 Zeeuwse koperen duit

Lit. 1981 Officiële catalogus "Koperen munten geslagen door de Zeven Provinciën der Verenigde Nederlanden 1546-1795", Amsterdam uitgeverij Zonnestrook BV.
Keltische gouden stater uit de 1ste eeuw v. Chr.

Archeologische opgravingen in Lieshout worden uitgevoerd door het Archeologisch Instituut van de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hierbij is een zeldzame Keltische gouden munt aangetroffen.

De munt is afkomstig uit het gebied van de Somme bij Amiens in noordwest Frankrijk, waar de Keltische stam van de Ambiani woonde. Het model van de munt is afgeleid van

de Macedonische munten en wordt daarom een gouden "stater" genoemd.

Deze munt is geslagen in het midden van de 1ste eeuw v. Chr. en werd gebruikt door de elite voor socio-politieke doeleinden, zoals geschenken aan goden en aan volgelingen voor religieuze, politieke en economische doeleinden en voor het betalen van bruidschatten. Deze stater is de vierde van dit type in Nederland gevonden.

De Keltische munters sloegen hun munten eenzijdig. De voorzijde stelde een paard voor omgeven door symbolen. De eerste staters werden al vijftienhonderd jaar geleden geslagen tijdens het bewind van de legendarische koning Croesus (564-561 v. Chr.)

Schaal 2:1

Lieshout

elders

Fig. 2 De gouden staters van de Ambiani

Lit.

- 2000 Hiddink, Henk "Opgravingen in Laarbeek"
Amsterdam brochure Archeologisch Instituut van de
VU, gemeente Laarbeek en Bavaria NV.
- 1995 Martell, Hazel Marie "De Kelten" Amsterdam De
Lantaarn "Kijk op het verleden"
- 1986 Delany, Frank "De Kelten een Europese cultuur"
Utrecht stichting Teleac ISBN 90-6533-283-9
- Grote Winkler Prins Encyclopedie deel 12 pagina 572